

Vesilintujen poikuelaskentaohjeet

Vesilintujen poikuelaskentojen päätavoitteena on selvittää sorsien vuotuinen lisääntymistulos erityyppisillä vesillä ja eri puolilla Suomea. Laskennasta saatava tieto palvelee kantojen kestävästä verotusta ja riistanhoitoa sekä linnuston ja ympäristön seuranta. Poikuelaskenta tehdään pistelaskentana samoilla pisteillä ja laskentasektoreilla kuin keväinen parilaskenta.

LASKETTAVAT LAJIT JA POIKUEIDEN IKÄLUOKITUS Laskettavia lajeja ovat kaikki vesilinnut. Lajijoukkoon kuuluu sorsat, hanhet, joutsenet, kuikkalinnut, uikut ja nokikana. Pelkästä ”vakiolajien” laskemisesta on luovuttu. Yksittäisiä lajiltaan määrittämättömiä yksilöitä voi jättää pois, jos on pakko – eli arvauksia lajista ei raportoida, jos lintu jää määrittämättä. Sorsapoikueiden ikäluokka tulee aina määrittää oheisen luokituksen mukaisesti. Nokikana-, kuikka- ja uikkupoikueille ikäluokitusta ei tehdä.

APUVÄLINEET Laskennassa käytetään kiikaria ja/tai kaukoputkea.

LASKENTAKAUSI JA VUOROKAUDENAICA Poikuelaskenta tehdään kertaalleen **1.–20.7.** välisenä aikana. Laskenta suositellaan tehtäväksi mieluummin aamulla klo 5–9 tai illalla klo 18–21. Pistekohtainen vuorokaudenaika tulee pitää vuodesta toiseen vakiona.

LASKENTASÄÄ Laskenta tehdään hyvällä säällä. Aurinkoinen tai pilvipoutainen tyyni säätila on paras. Tuulta tulee välttää, samoin näkyvyyttä haittaavaa sumua tai sadetta.

LASKENTA MAASTOSSA Pisteeseen saavutaan lintuja mahdollisimman vähän häiriten. Sektorilta laskijan säikäyttämät pakenevat linnut lasketaan mukaan. Muistiin merkitään päivämäärä, tarkkailun alkamisaika ja kesto. Kiikarin tai kaukoputken avulla tarkastetaan rauhallisesti koko näkyvä tai maastomerkein rajattu vesialueen sektori **yhteen suuntaan** edeten. Myös sukeltavat linnut on ehdittävä havaita. Erityisen huolellisesti on etsittävä rantaviivan tuntumassa tai kasvillisuuden reunassa piileksiviä poikueita ja aikuislintuja.

Laskennan tärkein yksikkö on poikue. Kunkin poikueen yksilömäärä ja ikäluokka määritetään mahdollisimman tarkasti. Parilaskennasta poiketen, tiedot kirjataan jokaisesta poikueesta erikseen. Varoitteleva emo lasketaan poikueeksi, mutta poikasten lukumäärä jätetään tyhjäksi. Poikueiden ja emolintujen lisäksi lasketaan poikueettomat naaraat, aikuiset koiraat sekä iältään ja sukupuoleltaan tunnistamattomat linnut. Tiedot näistä kirjataan kustakin lajista erikseen parilaskennan tapaan, parvet pilkulla eroteltuna (esimerkiksi ”2k, n, k” tarkoittaa kaksi koirasta, yksinäinen naaras ja yksinäinen koiras).

Lentäviin ja uimalla määrätietoisesti liikkuviin lintuihin tulee kiinnittää huomiota. Jos lintu laskennan aikana lähtee sektorilta tai saapuu sille, se lasketaan mukaan pisteen tuloksiin.

Jos samalla kohteella on useita laskentapisteitä, on kiinnitettävä erityistä huomiota laskentasektorilta lähteviin lintuihin. On varottava laskemasta uudelleen edellisestä pisteestä kirjattuja lintuja, jotka ovat siirtyneet toiselle sektorille. Samalla vesialueella sijaitsevat pisteet lasketaan peräkkäin samana päivänä. Eri järவில்ä sijaitsevat pisteet voidaan laskea eri päivinä.

Tähystykseen kuluva aika vaihtelee mm. sektorin koon, rantaviivan rikkonaisuuden, kasvillisuuden ja lintujen määrän mukaan. Poikuelaskennassa laskenta-ajan tulisi kuitenkin olla vähintään kaksikertainen kevään parilaskentaan verrattuna. Pistekohtainen laskenta-aika tulee vuodesta toiseen pitää suhteellisen vakiona.

KUSTAKIN LASKENTAPISTEESTÄ ILMOITETAAN HAVAITUT LAJIT JA LUKUMÄÄRÄT. Maastossa kerätään tiedot havaituista vesilinnuista havaintolomakkeelle tai erilliselle paperille ja jälkepäin tiedot tallennetaan laji.fi- järjestelmään. Laskennassa huomioidaan jokainen poikue, ja lisäksi kerätään tiedot poikueettomista aikuisista linnuista. Jokainen poikue merkitään omalle rivilleen. Poikuetta hoitaa normaalisti vain naaras, jonka läsnäolo (n) merkitään ”emo”-kenttään ja poikasten lukumäärä ”lukumäärä”-kenttään. Mikäli poikasten lukumäärä jää epävarmaksi, valitaan kyllä/ei ”Lukumäärä tarkka?”-valikossa. Paperilomakkeella epävarma ikäluokka kirjataan sulkujen sisään. Poikasten ikäluokka merkitään omaan kenttäänsä. Ilman emoa havaitut poikueet merkitään samaan tapaan jättämällä ”emo”-kenttä tyhjäksi. Varoittelevien emojen kohdalla (poikue ilmeisesti lähettyvillä, mutta ei näkyvissä) merkitään naaras kenttään ”Emo” (n) ja poikaskenttä jätetään tyhjäksi. Nokikanan, kuikkalintujen ja uikkujen sukupuolet on

vaikea erottaa, joten näiden lajien kohdalla poikuehavainto koostuu emojen lukumäärästä (1 tai 2) ja poikasten lukumäärästä ilman ikäluokkaa.

Muiden kuin vesilintujen poikuehavainnot (myös määrät) ja poikueettomat aikuiset kirjataan omalle rivilleen laskennan ulkopuolisena havaintona.

Pyydämme kaikkia laskijoita palauttamaan laskentatiedot **Laji.fi -järjestelmään** mahdollisimman pian laskennan jälkeen. Jos tämä ei ole mahdollista, voitte lähettää lomakkeen postitse maksutta osoitteeseen Luonnonvarakeskus, Tunnus 5003955, Info SORSA, 00003 VASTAUSLÄHETYS tai sähköpostilla osoitteeseen: vesilinnut@luke.fi.

Sorsapoikueiden ikäluokituksessa on käytetty esimerkkilajina telkkää, mutta samoja kriteerejä voidaan käyttää kaikille sorsalintupoikasille. Maastossa kiinnitetään huomiota poikasen kokoon suhteessa emoon, ruumiinmuotoon sekä untuva- ja höyhenpeitteisten alojen suhteeseen.

Ia Aivan pienet kirkasväriset untuvapallot.

Ib Pienet, hieman haalistuneet untuvikot. Poikaset palleromaisia, kaula ja pyrstö tuskin erottuvat.

Ic Pienehköt, haalistuneet untuvikkopoikaset. Untuvan väri ja kuviointi on haalistunut himmeäksi. Kaula ja pyrstö erottuvat.

IIa Alle puolikasvuiset poikaset. Ensimmäiset höyhenet ovat havaittavissa rinnassa ja kyljillä.

IIb Puolikasvuiset poikaset. Valtaosaksi höyhenpeitteiset poikaset, joilla untuvaa on vielä laajalti näkyvissä kaulassa ja selässä. Siipisulat ovat puhkeamassa tupesta.

IIc Yli puolikasvuiset poikaset viimeisin untuvin. Untuvaa näkyy enää vain niskassa ja selässä. Siipisulat ovat puhjenneet ja tupet näkyvät sulkien tyvillä.

IIIa Lähes täysikasvuiset höyhenpeitteiset poikaset. Untuvaa ei enää näkyvissä. Siipisulkien tupet ovat peittyneet höyhenten alle, mutta sulat kasvavat yhä.

